

Кірієнко О. Д.

аспірантка,

Львівський національний університет імені Івана Франка
(Львів, Україна), E-mail: kyryenko@ukr.net

ПРИНЦИПИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ІНДИВІДА В КОНТЕКСТІ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. Досліджено особливості конструювання політичної реальності та політичної ідентичності індивіда в умовах глобалізації крізь призму соціального конструктивізму. Проаналізовано процес «індивідуалізації» суспільства і його вплив на структуру соціальної та політичної реальності. Вивчено специфіку конструювання політичної ідентичності індивіда через особливості інтерналізації політичної реальності в умовах модерну («твердої» сучасності) та постмодерну («плинної» сучасності).

Ключові слова: «політична ідентичність», «політична реальність», «соціальна реальність», «індивідуалізація», «інтерналізація», «глобалізація», «модерн», «постмодерн».

XI ст. ототожнюють із розширенням та злиттям світових ринків капіталу, інформації та послуг, посиленням економічної взаємозалежності, зростаючими можливостями пересування та комунікації. У нових умовах, що диктує глобалізація, необхідним є переосмислення її антропологічного аспекту, адже дебати в контексті глобального зближення дедалі частіше набирають радикальніших форм дискурсу, коли мова заходить про долю індивіда, ступінь його свободи, реальні можливості та безпеки. Процеси глобалізації кардинально трансформують соціально-політичну реальність, а відповідно і механізми конструювання ідентичності індивіда.

Метою цієї статті є дослідження особливостей трансформації політичної ідентичності індивіда в умовах глобалізації.

Для дослідження політичної ідентичності індивіда ми використовуємо конструктивістський підхід у версії П. Бергера та Т. Лукмана, що дає можливість, по-перше, дослідити саме індивідуальну ідентичність, а по-друге, відстежити механізми трансформації (особливості інтерналізації політичної реальності) в рамках глобалізації. Загалом феномен соціальної ідентичності (компонентом якої є політична ідентичність) широко досліджується у працях західних науковців. Серед них З. Бауман, П. Бурдьє, Е. Гофман, К. Келхоун, А. Макінтайр, П. Рікер та ін. Сутності ідентичності, що вибудовується в рамках політичної реальності, присвячені роботи російських учених Е. Белінської, Г. Миненкова, О. Павлової, Е. Петруційової, О. Попової, І. Тимофєєва та ін. Серед вітчизняних дослідників наукові розвідки стосовно політичної ідентичності індивіда зустрічаються у працях, Г. Данилової, О. Колісника, В. Муравицького, Л. Угрин та ін.

У дослідженні специфіки трансформації політичної ідентичності ми виходимо з методологічних принципів соціального конструктивізму. Оскільки свідомість індивіда є інтенційною, різні системи об'єктів викликають відмінні враження з відповідним рівнем уваги, що дає змогу говорити про велику кількість реальностей, серед яких можемо виокремити і політичну [4, с. 41].

Політична реальність та політична ідентичність діалектично пов'язані між собою та конструюються через процеси екстерналізації, об'єктивації та інтерналізації. Екстерналізація – процес накладання суб'єктивних значень на простір реальності, своєрідний процес іменування. Об'єктивація – процес, через який екстерналізовані продукти людської діяльності набувають характеру об'єктивності. Цей процес має декілька складових. Інституціоналізація – об'єктивація першого порядку, що передбачає створення інститутів внаслідок процесів типізації та їх реіфікацію (наділення інститутів онтологічним стату-

сом, незалежним від людської діяльності та сигніфікації). Легітимація – смислова об'єктивація другого порядку, котра створює нові значення, що служать для інтеграції тих значень, що уже властиві різним інституціональним процесам. Третьою ланкою процесу конструювання політичної реальності та ідентичності є інтерналізація. Це процес, через який об'єктивований політичний світ отримує відображення у свідомості індивіда в ході вторинної соціалізації [4, с. 46; 89; 214]. Отже, політична ідентичність постає як елемент суб'єктивної реальності індивіда, що виникає внаслідок інтерналізації структури політичної реальності, її інституційного та легітимаційного компонентів у свідомість індивіда, через процес вторинної соціалізації.

Ми вважаємо, що дискурс ідентичності (самості) є цілком модерним, тобто саме модерн відкриває її проблематичність. Оскільки соціальна ідентичність індивіда (елементом якої є політична ідентичність) діалектично пов'язана зі структурою соціальної реальності, то є необхідність звернутися до контекстів останньої, котрі формуються під впливом індивідуалізації (З. Бауман) як найпомітнішої тенденції у структурі соціальної реальності періодів модерну та постмодерну.

Для окреслення цієї тенденції ми використовуємо концепцію З. Баумана. Сучасне суспільство радикальним чином відрізняється від усіх попередніх форм людського існування. Цією особливістю постає принципове невизнання потреби у діалозі між суспільним та приватним. «На «сучасній» стадії... ми ступили на територію, котра ніколи раніше не була населена людьми, – на територію, котру культура минулого вважала непридатною для життя [1, с. 281]. Отже, відбувається розмивання стійкості соціального порядку через втрату балансу між суспільним та приватним.

Індивідуалізація постає як радикальне заперечення форм соціальності, відомих з минулих періодів, що виступає одночасно і причиною і наслідком фрагментації соціальної дійсності індивіда.

До наслідків (одночасно ознак) індивідуалізації соціальної реальності можемо віднести наступне:

1) Втрата індивідом контролю над більшістю значущих соціальних процесів. Кінець ХХ – початок ХХІ ст. характеризується, з одного боку, стрімким ускладненням соціальних структур різного рівня (особливо економічних), а з іншого – все більшою фрагментованістю людського існування. Суперечність між вказаними процесами складає глибоку проблему сучасного суспільства. Враховуючи вектори «індивідуалізації», у суспільстві домінують бачення самодостатності економічних процесів, в той час як соціальне начало стає менш значимим. У такому порядку речей, з позиції З. Баумана, полягає причина антигуманного характеру сучасного суспільства, дезорієнтації та обмеженості індивіда.

Суспільства, які організовували власний простір за принципом максимальної прогнозованості та стійкості до небезпек, виявляють, що їх потенціал залежить від сил, що є анонімними. У цьому полягає втрата контролю над важливими соціальними явищами та процесами. «Виходячи з-під контролю», подібні процеси паралізують політичну волю та переконання, що колективний спосіб є ефективним, а солідарні дії здатні змінити стан справ індивіда [1, с. 59; 60]. Аналізуючи втрату суспільством контролю над явищами, важливими для його нормального функціонування, З. Бауман протиставляє з одного боку розумні та усвідомлені індивідами стратегії, котрі він об'єднує у поняття «політика», а з іншого боку сліпі економічні та соціальні сили, що не допускають над собою індивідуального чи групового контролю. Розглядаючи природу цих сил, підкреслимо, що вони діють без обмежень, не регулюються жодними етичними принципами, просторовими обмеженнями, не несуть відповідальності [5, с. 143]. Завдання політики в таких умовах ускладнюються через відсутність адекватних методів впливу на подібні сили: «Час і простір по-різному розподілені між суб'єктами глобальної владної

піраміди, що стоять на різних рівнях. Ті, хто може собі дозволити, живуть виключно у часі. Решта – у просторі. Для перших простір не має жодного значення. Другі борються за визнання його значимості» [1, с. 45].

2) Прогресуюча невизначеність та незахищеність людини перед неконтрольованими змінами. Свободою в індивідуалізованому суспільстві користуються не лише індивіди, а в більшій мірі і глобальні сили, що визначають умови життя суспільства. Ціною свободи виступає невпевненість та ризики. Індивід стикається сьогодні перед сукупним досвідом невпевненості щодо доступності засобів існування, невизначеності щодо майбутньої стабільності, відсутності безпеки для фізичного тіла, особистості та їх продовжень – майна, соціальної спільноти» [1, с. 173].

3) Прагнення індивіда (детерміноване попередніми умовами) відмовитись від досягнення перспективних цілей заради отримання негайного результату, що приводить до дезінтеграції як соціального, так і індивідуального життя.

Ознакою сучасного суспільства є радикальний перегляд системи цінностей. Індивід відмовляється від довготермінових цілей і завдань. Відповідно, якщо людина втрачає (віру в) можливість послідовно рухатись до певних цілей, то для неї втрачає своє значення соціальна стійкість. «Наша культура вперше в історії не винагороджує довгостроковість, вона розділяє життя на епізоди, що проживаються із наміром запобігти будь-яким довгостроковим наслідкам і ухилитись від жорстких обов'язків, котрі б змусили прийняти подібні наслідки» [1, с. 280]. Таким чином руйнується наступність і спадковість поколінь. У такому аспекті перегляду цінностей присутні деструктивні впливи на мораль – втрата моральних орієнтирів веде до втрати орієнтації у часі [1, с. 276]. Разом із тим, визнавши нормою ставлення до себе подібних як до предметів зовнішнього світу, люди позбавляються можливості використання колективних дій із метою протистояння зовнішнім об'єктивним обставинам, адже інший член взаємодії сприймається не як партнер, а як представник зовнішнього об'єктивного світу.

Важливо підкреслити, що індивідуалізоване суспільство сформувалось не внаслідок дій окремих індивідів, а в результаті впливу об'єктивних, деперсоніфікованих сил та тенденцій. Для індивіда подібне несе ряд наслідків. В індивідуалізованому суспільстві індивід є автономним *de jure*, тобто здатним активно інтерналізувати політичну реальність і вибудовувати на основі цього власну ідентичність, незалежно від того, чи наявні ресурси такої автономності (тобто, чи є індивід автономним *de facto*): вирішення завдання самовизначення, самоуправління та самоствердження стає обов'язком індивіда, вимагаючи самодостатності [1, с. 118].

Такий порядок речей нагадує замкнене коло: для того, щоб бути автономним індивідом (З. Бауман вживає поняття «особистість»), необхідно лише опинитись в індивідуалізованому суспільстві, проте ресурси і можливості, потрібні для становлення такої автономії, заперечуються існуючим порядком. Для того щоб вважатися автономним індивідом *de jure*, достатньо опинитись у деструктурованому соціальному середовищі і бути здатним розділити своє життя на епізоди, уникаючи залежності від інших людей. Проте *de facto* для такої автономності необхідні контроль над ситуацією, ресурси, що забезпечують подібний контроль, та відносно надійні уявлення щодо майбутнього.

Індивідуалізація суспільства тісно пов'язана зі «ситуацією непевності» – ще однією характеристикою структури соціальної реальності сьогодення. Прискорення темпів соціальної динаміки, трансформація уже існуючих та поява нових соціальних структур, суспільних ідеалів і цінностей дестабілізують суспільний розвиток, що кваліфікується як «соціальна непевність».

Ситуація непевності задає нові параметри протікання соціалізації, висуваючи до суб'єкта нові вимоги щодо формування моделей соціальної поведінки та констру-

ювання ідентичності. Криза ідентичності є однією з головних проблем, що постає перед індивідом та суспільством загалом в ситуації соціальної нестабільності. Кризу соціальної ідентичності (політичної включно) у широкому значенні можемо окреслити як ситуацію, в умовах якої більшість соціальних категорій, через які людина визначає себе і своє місце у суспільстві, втрачають межі та цінність [3, с. 35].

Зростання кількості невизначених соціальних ситуацій – важлива ознака сучасної епохи. Подібна щоденна «розірваність» соціального буття робить процеси рефлексії надлишковими, вимагаючи від людини лише інсценування своєї індивідуальності.

Згідно з М. К. Мамардашвілі, зростання ситуацій непевності є антропологічною катастрофою сучасності, адже порушуються умови, за яких людська діяльність має сенс [3, с. 42]. Кожна зовнішня ситуація непевності активізує прагнення суб'єкта «знайти точку опори в собі». На зміну «зовнішній» детермінації приходить процес самодетермінації. Тобто механізми інтерналізації в рамках вторинної соціалізації, входження індивіда у різного роду реальності (зокрема політичну) детермінується тепер не виключно об'єктиваціями даної реальності, тобто інститутами та їх легітимаціями. Суттєве зміщення відбувається до імперативів, сконструйованих в рамках первинної соціалізації (входження індивіда у буденну реальність). Отже, центральним моментом активності в ситуації «непевності» є самодетермінація, що розуміється як усвідомлене прагнення зайняти певну позицію.

Фактична відсутність у сучасному суспільстві, з точки зору постмодерної перспективи, абсолютних, універсальних цілостей, відносно яких людина може відчутти внутрішню стійкість, визначеність, великий об'єм особистої свободи від рольових «прив'язок» обертаються відсутністю підстав солідарності з одного боку та відсутністю самототожності – з іншого.

Дослідники схиляються до різноманітних перспектив такої ситуації – від визнання тотальності антропологічної кризи сучасності в силу принципової втрати людиною свого справжнього «Я» до постулювання «багатоманітної» ідентичності. Ситуація непевності у сучасному світі – результат нової логіки претензій на владу та нових методів самозахисту, – подібна ненадійність є основним матеріалом для будівництва глобальної владної ієрархії та основним інструментом соціального контролю [3, с. 53].

Для цілісного розуміння суті трансформації політичної ідентичності індивіда у період глобалізації («плинної» епохи, згідно із З. Бауманом) необхідно повернутись до її особливостей в епоху модерну («твердої» епохи), таким чином співставивши принципи їх конструювання.

Епоха модерну, «приводячи світ у рух», демонструвала крихкість речей, відкриваючи можливість та необхідність їх зміни. У цей час руйнуються «твердині», що сковували творчий потенціал людини, внаслідок чого людська природа втрачає «божественну даність». Принцип «долі» замінюється «покликанням», а «природа людини» – вроджена константа – «ідентичністю», змінною, що перманентно підтримується індивідом.

У подібних умовах постає закономірна проблема використання такого об'єму свободи. Актуалізуються питання щодо інституцій, направлених на створення і утвердження принципів розуму, котрі і гарантуватимуть правильність та належність реалізації свободи індивідом. Ідея людського самоформування та самоствердження, як підкреслює З. Бауман, несла в собі не лише зерна демократії, проте і спори тоталітаризму [1, с. 178].

Незавершеність ідентичності й індивідуальна відповідальність за її усунення нерозривно пов'язані з рештою аспектів модерну. З. Бауман підкреслює, що ідентичність не є «особистою справою кожного». Індивідуальність (в контексті соціального конструктивізму – автономність індивіда у способах інтерналізації

реальності та конструювання суб'єктивної реальності) є продуктом суспільства, а відповідно форма соціальності, як і форма суспільства, в якому ми живемо, в свою чергу залежать від того, як відбувається постановка і вирішення завдання індивідуалізації [1, с. 185]. Ще раз підкреслимо, що змістом індивідуалізації постає звільнення індивіда від продиктованої спадкової та вродженої визначеності його соціальної ролі, що є однією із базових рис епохи модерну.

Як підкреслює З. Бауман, індивідуалізація полягає у перетворенні ідентичності індивіда із «даності» у «завдання». Власне, подібна підстава розкриває широкі можливості дослідження феномену ідентичності крізь призму соціального конструктивізму та її трансформативний потенціал. При цьому індивід відповідальний за вирішення подібного завдання, його наслідки та побічні ефекти виконання соціальних ролей. Соціальна позиція більше не виступає як даність – необхідно її зайняти, інтерналізувавши у повній мірі соціальну реальність з мінімальною асиметрією об'єктивної та суб'єктивної реальностей [1, с. 177].

Індивідуалізація замінює напередвизначеність соціальної позиції примусовим та обов'язковим самовизначенням. Наприклад, стійким інститутом соціальної реальності модерну виступає клас. Класова приналежність формувалась в результаті власних зусиль. На відміну від стану, до класу необхідно було приєднатись, а членство підтримувати та доводити щоденними практиками. Перед індивідом стояла необхідність використання нових можливостей і права на самовизначення під час пошуку свого місця у новій реальності. Проте класова приналежність, хоча і могла обговорюватись та формуватись, не була даною від народження, а поступово перетворювалася на стійку соціальну фактичність (подібно до станів). Відповідно, поряд із визнанням автономії індивіда зберігається чіткість та стійкість структури соціальної реальності. Ефективна реіфкація таких інститутів, як клас та держава, сприяє продуктивності інтерналізації індивідом соціальної реальності, звужуючи моделі самоствердження до конкретних визначених варіантів, на основі яких і конструюється високопрофільована (стійка) соціальна ідентичність (зокрема і політична).

Підкреслимо, що ознаки соціального інституту (класу, держави) домінують над можливостями індивідуального вибору. З позиції практичних намірів та цілей інститути в період модерну наближаються до «природних констант» соціального середовища, а завдання більшості індивідів, що нібито самостверджуються – вписатись у відведену нішу, демонструючи моделі поведінки, що характерні для її представників.

Стійкість структури соціальної реальності, її інститутів, що інтерналізує індивід, відрізняє індивідуалізацію попередніх періодів від форми, котру вона приймає сьогодні в рамках протікання процесів глобалізації та становлення так званої «плинної сучасності» (З. Бауман) [2, с. 18]. Особливість полягає у тому, що не лише суб'єктивна реальність індивідів є змінною, проте і сама структура соціальної реальності характеризується трансформативним потенціалом, із яким людство досі ще не зустрічалося. Проблема полягає у тому, що динамізм трансформації інститутів соціальної (зокрема і політичної) реальності перевищує динамізм механізмів інтерналізації реальності окремого індивіда. Індивід не здатний сконструювати стійку політичну ідентичність, котра опирається на інститути (наприклад, державу чи демократію), що постійно трансформуються та піддаються ерозії з боку транснаціональних сил переважно анонімного характеру. Подібні тенденції – критична трансформативність, «крихкість» структури соціальної (зокрема і політичної) реальності – в однаковій мірі впливає на всіх індивідів. Глобалізація накладає обмеження на національну політику, в її умовах «локальний», «національний» і навіть «континентальний» простір (політичний, соціальний, економічний) перебудовується і не співпадає з юридично закріпленими територіальними кордонами. Проектується нове поняття, що втілює

у собі національна держава. Більшість науковців виходять з того, що глобалізація звужує компетенцію національних держав. Глобалізація обмежує поле діяльності національних урядів окремих країн щодо можливості суверенного формування своїх суспільств, ізольованого вирішення проблем, що стосуються національної території, таким чином відбувається розмивання національного суверенітету.

Особливо драматичними є процеси, пов'язані із руйнуванням національної ідентичності, що довгий час була невід'ємним атрибутом сучасної національної держави, активно культивувалась та розглядалась як домінуюча в ієрархії ідентифікацій сучасної людини. Очевидно, що сьогодні наявність такої ієрархії та її доцільність поставлена під сумнів. Сучасні держави у прагненні відстояти своє право на збереження і відтворення єдиного національного культурного простору, нашоухуються на спротив, з одного боку, процесів глобалізації у сфері культури та інформації, уніфікації ідентифікаційних зразків, а з іншого – процесів розкладання громадянської (національної) солідарності під натиском сепаратистських прагнень етнічних, конфесійних, мовних, субкультурних спільнот.

Криза моделі національної держави гостро, хоча і цілком по-різному відчувається як в країнах «світової периферії», багато із яких із різним успіхом намагались адаптувати модель нації-держави до власної соціокультурної природи, так і у розвинутих країнах Заходу [8, с. 116].

Втрата чіткого місця у суспільстві постає як досвід, що повторюється у житті кожного індивіда, тривале перебування в одному визначеному соціальному статусі є практично недоступним. Індивіди постійно перебувають у русі, аналогічно як і структура політичної реальності. Особливість такого періоду полягає у тому, що сама перспектива «стабільного притулку» відсутня, адже бути в дорозі – це новий загальний тренд, продиктований глобалізацією.

Тобто проблема полягає не в тому, як сконструювати ідентичність та примусити оточення її визнати, а яку ідентичність обрати і коли вчасно від неї відмовитись (якщо вона втратить цінність). Індивіда постійно хвилюють побоювання, що соціальна реальність, яку він інтерналізує, розпадається. Раціональна поведінка у такій структурі соціальної реальності вимагає постійної можливості вибору, відкритості до вибору із якомога більшою кількістю варіантів, в той же час, як конструювання стійкої ідентичності, що характеризує зовнішнє середовище крізь призму «цілісності» та «послідовності», закриває ряд можливостей.

Індивід сьогодні є залежним від глобальних факторів, проте його дії залишаються локальними. Сили, що формують нові умови, знаходяться за межами досяжності будь-яких політичних інститутів. Як підкреслює М. Кастельс, справжня влада екстериторіальна, глобальна влада вільно протікає (у просторі), а політика, замкнута у рамках національної держави, залишається прив'язаною до певної місцевості [1, с. 188].

Ринкові сили у взаємодії із «приватизованою політикою» живлять одне одного. Глобалізація фактично підриває можливості існуючих політичних інститутів діяти ефективно, масовий відхід від «великої політики» до вузьких проблем буденної реальності перешкоджає ефективній інтерналізації політичної реальності, утруднюючи формування моделей колективної дії, що відповідає за своїми масштабами глобальній мережі взаємозалежностей.

Якщо людина не вірить у можливість діяти ефективно в рамках політичної реальності, вона апелює до менш сутнісних завдань, котрі вона здатна реалізувати, тобто відбувається цілковитий відхід у буденну реальність. Самі по собі такі дії не є негативними, проте у випадку коли вони піднімають на рівень життєвої програми в контексті риторики достовірності та усвідомлення, подібне свідчить про цілковитий відхід від політики – політичне відчуження .

Хаотичний пошук ідентичності розділяє спільноту, акцентує увагу на індивіді. Чинниками солідаризації та об'єднання виступають суто спільні страхи та

занепокоєння, а відповідно постає актуальне питання, чи здатні вони забезпечити колективне страхування від ризиків, що індивідуально переживаються.

Нові умови, що диктує глобалізація, кардинальним чином трансформують політичну реальність та політичну ідентичність індивіда, що знаходяться у діалектичному взаємозв'язку. Індивідуалізація постає як радикальне заперечення форм соціальності минулих періодів. Цей процес передбачає автономію індивіда в області конструювання своєї соціальної та політичної ідентичності. Проте індивідуалізація у період модерну все ж залишає можливість для формування стійкої структури соціальної реальності, що робить можливим конструювання стійкої соціальної та політичної ідентичності на основі інтерналізації таких інститутів як «клас» та «держава», що постійно піддаються реіфікації.

Саме стійкість структури соціальної реальності відрізняє індивідуалізацію попередніх періодів від форми, що продиктована глобалізацією. Адже не лише суб'єктивна політична реальність індивідів є змінною, проте і структура об'єктивної (політичної) реальності характеризується критичною трансформативністю. Індивід не здатний сконструювати стійку політичну ідентичність, котра опирається на інститути (наприклад державу чи демократію), що постійно трансформуються та піддаються ерозії з боку транснаціональних сил переважно анонімного характеру. Таким чином, глобалізація нівелює ефективність існуючих політичних інститутів, розмиваючи структуру політичної реальності. Відбувається масовий відхід від «великої політики» до вузьких проблем буденної реальності, що перешкоджає продуктивній інтерналізації політичної реальності індивідом та побудову стійкої політичної ідентичності. Тобто акцент переноситься не на стійкість ідентичності, проте на її пластичність та можливості до змін, що відповідає характеру політичної реальності.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман; пер. с англ. – М. : «Логос», 2005. – 390 с.
2. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевності / З. Бауман; пер. з англ. – К. : «Критика», 2013. – 176 с.
3. Белинская Е. Конструирование идентификационных структур личности в ситуации неопределенности / Е. Белинская. – М.: Моск. обществ. науч. фонд, 2007. – 220 с.
4. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М.: «Медиум», 1995. – 323 с.
5. Иноземцев В. Зигмунт Бауман и его «индивидуализированное общество» / В. Иноземцев // Высшее образование в России. – 2004 – № 1 – С. 142-145
6. Миненков Г. Концепт идентичности: перспективы определения [Электронный ресурс] / Г. Миненков – Режим доступа: www.belintellectuals.com/discussions/?id=74 (Дата обращения 20.06.2015) – Название с экрана
7. Петруцийова Е. По следам человеческой идентичности / Е. Петруцийова // Мысль. Санкт-Петербургское философское общество – 2010. – Вып. 10. – С. 103–112.
8. Попова О. Политическая идентификация в условиях трансформации общества. / О. Попова – СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2002. – 258 с.

REFERENCES:

1. Bauman Z. Individualizirovannoe obshchestvo [The Individualized Society]. – М. : «Logos», 2005. – 390 s.
2. Bauman Z. Plynni chasy. Zhyttia v dobu nepevnosti [Fluid times. Living in the age of uncertainty]. – К. : «Krytyka», 2013. – 176 s.
3. Belinskaya E. Konstruirovaniye identifikatsionnykh struktur lichnosti v situatsii neopredelennosti [Construction of identity structures of the person in a situation of uncertainty]. – М.: Mosk. obshchestv. nach. fond, 2007. – 220 s.
4. Berger P., Lukman T. Sotsial'noe konstruirovaniye real'nosti. Traktat po sotsiologii znaniya [Social Construction of Reality. A treatise on the sociology of knowledge]. – М.: «Medium», 1995. – 323 s.
5. Inozemtsev V. Zigmunt Bauman i ego «individualizirovannoe obshchestvo» [Zygmunt Bauman and his «individualized society»] // Vyshee obrazovanie v Rossii. – 2004 – № 1 – С. 142-

145.

6. Minenkov G. Kontsept identichnosti: perspektivy opredeleniya [Concept Identity: Perspectives definition] [Electronic resource]. – Access mode: www.belintellectuals.com/discussions/?id=74 (Accessed 20 July 2015)

7. Petrutsiyova E. Po sledam chelovecheskoy identichnosti [In the wake of human identity], Mysl'. Sankt-Peterburgskoe filosofskoe obshchestvo – 2010. – Вып. 10. – S. 103–112.

8. Popova O. Politicheskaya identifikatsiya v usloviyakh transformatsii obshchestva. [Political identity in the transformation of society] – SPb.: Izd-vo S.-Peterb. un-ta, 2002. – 258 s.

Кириенко О. Д., аспирантка Львовского национального университета имени Ивана Франко (Львов, Украина), E-mail: kyryenko@ukr.net

Принципы трансформации политической идентичности индивида в контексте процесса «индивидуализации» общества

Аннотация. Исследовано особенности конструирования политической реальности и политической идентичности индивида в условиях глобализации через призму социального конструктивизма. Проанализировано процесс «индивидуализации» общества и его влияние на структуру социальной и политической реальности. Изучено специфику конструирования политической идентичности индивида через особенности интернализации политической реальности в условиях модерна («твердой» современности) и постмодерна («текущей» современности).

Ключевые слова: «политическая идентичность», «политическая реальность», «социальная реальность», «индивидуализация», «интернализация», «глобализация», «модерн», «постмодерн».

Kiryenko O., postgraduate student, The Ivan Franko National University of Lviv (Lviv, Ukraine), E-mail: kyryenko@ukr.net

Principles of transformation of individual political identity within the framework of society individualization.

Abstract. Expansion and merging of global capital market, information and service, new opportunities for transportation and communication are the characteristics of the process of globalization, which actually revolutionize political realities and individual political identity.

The aim of this article is the investigation into an individual identity transformation in terms of globalization.

The phenomenon of individual political identity within the framework of Peter L. Berger and Thomas Luckmann's social constructionism has been analyzed. It has been defined that according to social constructionism the political identity arises as the element of subjective reality of the individual, that stems from the structure internalization of political realities, its' legitimation component in the individual consciousness, an process of secondary socialization.

The process of individualization is stated to be the significant tendency in the structure of social and political realities in terms of globalization. It arises as vehement denial of former social forms. This process provides an individual autonomy in the sphere of social and political identity construction. In the period of modernism the process of individualization creates conditions for the formation of firm social and political identity on the basis of internalization of such institutions as «class» and «country»

It has been stated that structure firmness of social reality differentiates the process of individualization of former periods from its modern form, which has been defined by the process of globalization. For not only the individual subjective political realities are constantly changing, but the structure of individual objective (political) reality itself is quite unsteady. Thus, the process of globalization neutralizes the effectiveness of existing political institutions, eroding the structure of political realities. Since the individual is unable to form the stable political identity, basing on institutions such as «country» or «democracy», which are constantly changing, a mass breakaway from mainstream politics to smaller problems of everyday reality takes place. This fact, in its turn, impedes the internalization of the individual political realities and the construction of firm political identity. Thus, political identity acquires the characteristics of plasticity, constant openness and incompleteness.

Key words: «political identity», «political reality», «social reality», «individualization», «internalization», «globalization», «modern», «post-modern»